

Na skrzyżowaniu dawnych światów.

Badania archeologiczne na terenie Wdeckiego Parku Krajobrazowego.

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Kujawsko-Pomorskie
CENTRUM DZIEDZICTWA
w Toruniu

Województwo Kujawsko-Pomorskie jest regionem Polski wypełnionym wspaniałą historią zarówno tą zapisaną w źródłach historycznych, jak ukrytą pod ziemią, w postaci dziedzictwa archeologicznego. Nasz region zajmuje wyjątkowe miejsce w kraju pod tym względem. Począwszy od bogatych Kujaw, na których ponad tysiąc lat temu rodziła się nasza państwowość, przez wypełnioną historią ziemię chełmińską, gdzie powstawało Państwo Zakonne oraz fascynujące Pałuki z osadą biskupińską, symbolem polskiej archeologii. Teraz, dzięki zastosowaniu nowoczesnych metod badań, do tego grona dołączają Bory Tucholskie, w których leśne ostępy skrywały ślady dawnej bytności człowieka.

Na podstawie obserwacji bazujących na obrazie powierzchni ziemi uzyskanym dzięki zastosowaniu nowoczesnych technik dokumentacyjnych, udało się wyodrębnić obszar stanowiska archeologicznego, powierzchni przekraczającej 2 km², na którym można zaobserwować kompletnie zachowany układ przestrzenny osiedla sprzed ponad tysiąca pięciuset lat. Stanowisko to można porównać, pod względem stanu zachowania do pałuckiego Biskupina, gdzie wody jeziora skryły osadę sprzed 2,5 tysięcy lat. Natomiast osadę z Wdeckiego Parku Krajobrazowego skrył pod swoją powierzchnią las, który sprawił, że jej relikty przetrwały przez blisko tysiąc pięćset lat i teraz, dzięki najnowszym zdobyczom techniki możliwe jest odkrywanie zatartego dziedzictwa Borów Tucholskich.

Ludność zamieszkująca osadę, przybyła do niej prawdopodobnie ze Skandynawii. Wszystko wskazuje na to, że było to plemię Gotów, którzy mieli przybyć na Pomorze w początkach naszej ery. Jednakże do tej pory trudno było ustalić dokładne region Skandynawii, z którego wyruszyli oni w kierunku południowych wybrzeży Bałtyku oraz Pomorza, wskazywano m.in. Płw. Jutlandzki (współczesna Dania), jako kolebkę Gotów.

Natomiast dotychczasowe badania prowadzone na stanowisku odkrytym we Wdeckim Parku Krajobrazowym, pokazują, że ojczyzną Gotów mogły być tereny dzisiejszej Norwegii. Świadczą o tym przedmioty odkryte w trakcie prowadzonych badań archeologicznych w obrębie tego osiedla. Mowa tu przede wszystkim o żelaznym mieczu tkackim, którego pochodzenia należy szukać właśnie w przestrzeni zachodniej Skandynawii (dzisiejsza Norwegia).

Najnowszym odkryciem pochodzącym z badanego stanowiska jest kolejny przedmiot wpisujący się w fascynującą historię Gotów. Jest to niewielki przedmiot wykonany z brązu, okrągła zawieszka, która przedstawia, jak się zdaje, osiem kaczek umieszczonych po obwodzie zawieszki. Może się wydawać, że jest to niepozorna ozdoba, jakich wiele można znaleźć wśród znalezisk z tamtego okresu. Jednakże, ta mała ozdoba jest bardzo wyjątkowa, ponieważ jej pochodzenia można doszukiwać się na terenie dzisiejszej Ukrainy, w kręgu kultury czerniachowskiej, która również jest łączona z Gotami, którzy w okolicach II wieku n.e. wyruszyli z Pomorza, w kierunku wybrzeży Morza Czarnego. Wyjątkowość tego przedmiotu podkreśla również jego unikalność, do tej pory odnaleziono cztery zawieszki tego typu, jedna odnaleziona w latach sześćdziesiątych na terenie Mazowsza, pozostałe pochodzące z terenu Ukrainy. Jednak zawieszka odkryta w Borach Tucholskich jest jedyną kompletną zachowaną ozdobą tego rodzaju. Przedmiot ten jest kolejnym zabytkiem, po przedmiotach pochodzących bezpośrednio ze Skandynawii (m.in. żelazny miecz tkacki), czy też z Imperium Rzymskiego, pokazującym ponadregionalny charakter odkrytego stanowiska. Ta niewielka z pozoru osada, skryta w leśnych ostępach Borów Tucholskich, stanowiła swojego rodzaju skrzyżowanie dawnych światów, miejsce gdzie spotykała się północ Europy, z południem oraz ze wschodem starego kontynentu.

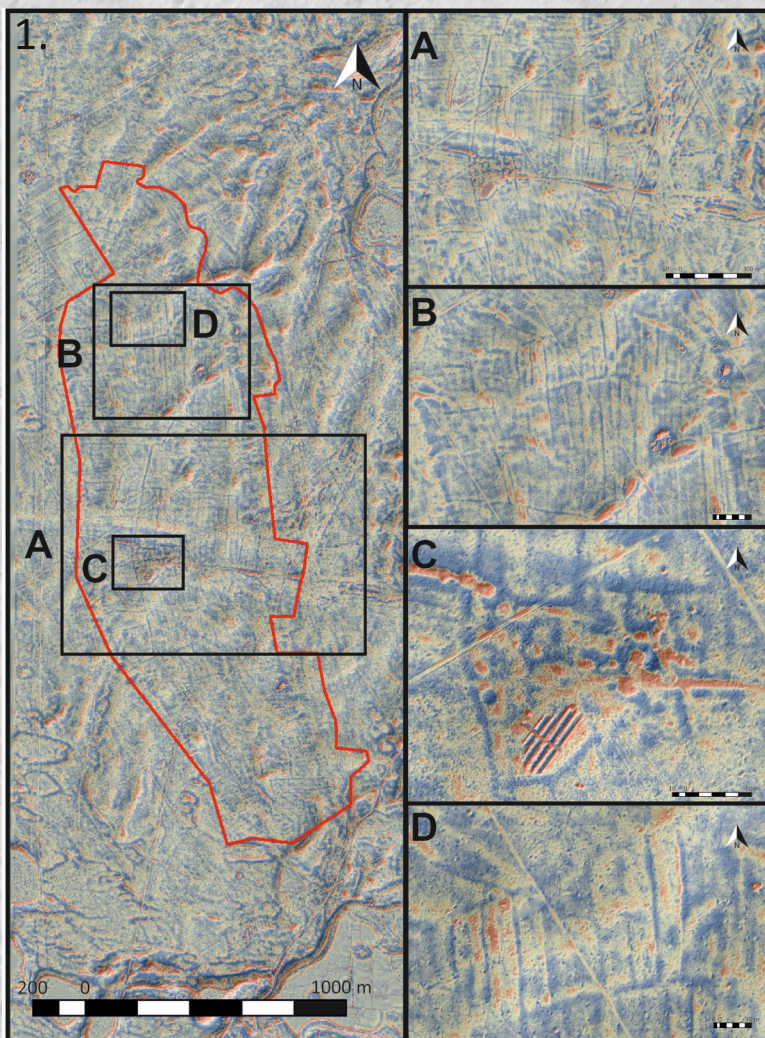
Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Kujawsko-Pomorskie
CENTRUM DZIEDZICTWA
w Toruniu

ul. Rynek 11a, 86-150 Osie,
T/F (+48) 52 33 29 486,
M. (+48) 790 826 835,
sekretariat@wdeckipark.pl

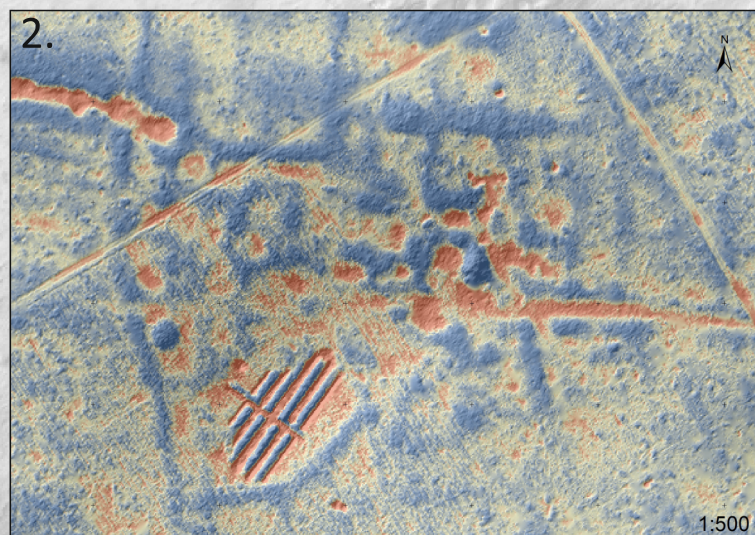

Zastosowanie nowoczesnych metod dokumentacji pozwoliło na uchwycenie, na powierzchni lasu, niewidocznych gołym okiem relikwów osiedla, które do tej pory nieznane były naukowcom. Mowa tu o wyjątkowym układzie pól uprawnych, którego rozplanowanie przestrzenne jest wyjątkowe w skali europejskiej. Póki co, nigdzie na starym kontynencie nie udało się zaobserwować takiego systemu agrarnego, jaki widzimy na obrazowaniach stanowiska z Borów Tucholskich.

1.
Stanowisko archeologiczne Osie 28 w obrazowaniu Local Relief Model: A – zachowany układ przestrzenny stanowiska, B – zachowany układ pól uprawnych, C – zachowany układ przestrzeni mieszkalnej stanowiska, D – zbliżenie na zachowane miedze pól (oprac. M. Sosnowski i J. Czerniec)

Obok rozwiniętego systemu pól, na powierzchni lasu możemy również dostrzec miejsca gdzie toczyło się codzienne życie ludzi zamieszkujących to miejsce. W samym centrum stanowiska, natrafimy na obszar, gdzie stały zagrody mieszkańców osady. Dzięki szczegółowym obrazom powierzchni ziemi, jesteśmy w stanie dostrzec tutaj ślady pojedynczych domostw.

2.
Zobrazowanie Local Relief Model zachowanej przestrzeni mieszkalnej stanowiska (oprac. J. Czerniec)

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Kujawsko-Pomorskie
CENTRUM DZIEDZICTWA
w Toruniu

ul. Rynek 11a, 86-150 Osie,
T/F (+48) 52 33 29 486,
M. (+48) 790 826 835,
sekretariat@wdeckipark.pl

3.

5.

6.

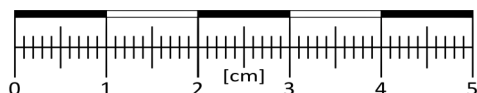
3. Zdjęcie RTG żelaznego miecza tkackiego ze stanowiska w Borach Tucholskich.

4. Depozyt insitu miecza tkackiego i osęki (fot. D. Siewert)

5. Zdjęcie osęki zdeponowanej razem z mieczem tkackim (fot. W. Ochotny)

6. Bogato zdobiony pręślik odnaleziony na terenie badanego stanowiska (fot. W. Ochotny)

7.

Spoglądając na tę niewielką zawieszkę należy zwrócić uwagę na ornament jaki znalazł się na niej. Kaczka w kulturze Gotów, czy też w całym nordyckim kręgu kulturowym, zajmowała prawdopodobnie wyjątkowo miejsce.

Znane są inne gockie ozdoby eksponujące motyw kaczki. Wśród takich przedmiotów znajdziemy zabytki pochodzące ze stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w południowo-wschodniej Polsce, położonych w kotlinie Hrubieszowskiej, gdzie w okolicach wsi Masłomęcz, odnaleziono zapinki (fibule), których kabłąk był stylizowany właśnie na kaczkę siedzącą na tafla wody.

Stąd można przypuszczać, że ten ptak wodny zajmował ważne miejsce w świecie wierzeń ówczesnych Skandynawów i nieprzypadkowo umieszczany był na różnego rodzaju ozdobach.

7. Zawieszka kultury czerniachowskiej odnaleziona na stanowisku we Wdeckim Parku Krajobrazowym (fot. W. Ochotny)

8. Zbliżenie na figurkę kaczki umieszczoną na zawieszce (fot. M. Sosnowski)

8.

oprac. M. Sosnowski (WPK)

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Kujawsko-Pomorskie
CENTRUM DZIEDZICTWA
w Toruniu

ul. Rynek 11a, 86-150 Osie,
T/F (+48) 52 33 29 486,
M. (+48) 790 826 835,
sekretariat@wdeckipark.pl